

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΥ

1028

Η ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

SISMANOGIO
MEGARO

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1930

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΛΑΟΙΚΕΙΑΣ ΛΩΡΟΘΕΟΥ

τῷ Θεοφύλακτῳ Ἐπισκόπῳ Ἰγν.
Πατριστασίῳ Κυρίῳ Γερασίῳ,

Φαιφίαν. Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης.

12/1/34.

+ Ὁ Θεοφιλέστατος Διορόδοτος.

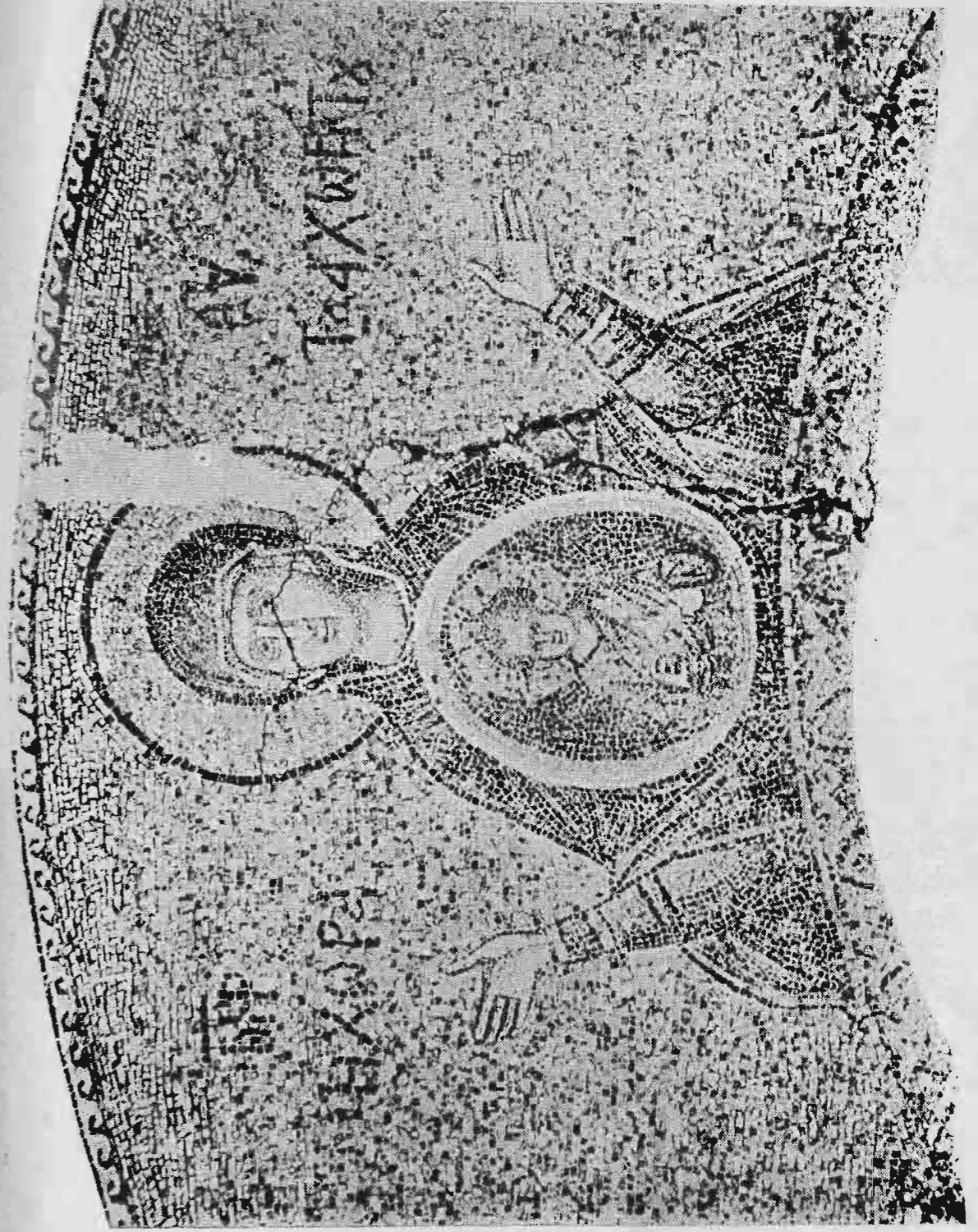
Η ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

SISMANOGLIO

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1930

Η ΚΡΑΤΑ ΤΟΥ ΑΧΡΗΤΟΥ

ΕΠΙΧΡΟΜΑΤΑ

Η ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Ἐπί τῆς συντάξεως τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς κατατάξεως τῆς ὕλης αὐτῆς ὄν, ἔλαβον γνῶσιν τῆς ἐν τῷ παρόντι Τεύχει τοῦ Περιοδικοῦ Μελέτης τοῦ Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, ἐπιχειρήσαντος νὰ ἀναιρέσῃ ὁ ἐν τῷ τοῦ Ὀκτωβρίου Φύλλῳ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐδημοσίευσσα Σημείωμα περὶ τῆς Ἐπωνυμίας τῆς περιπύστου Μονῆς τῆς Χώρας, ὀφειλομένης, ὡς ἔγραφον, εἰς λόγον ἐσωτερικὸν ἐξόχου ὑποβολῆς καὶ ὠραιότητος καὶ ἀληθείας. Παρέθετον δὲ τὰς κυρίας Εἰκόνας ἐκ τῶν θαυμασίων Ψηφιδωτῶν τῆς Μονῆς : τὴν Θεοτόκον, τιλοφορουμένην «Ἡ Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου», καὶ τὸν Χριστόν, ἔπωνυμούμενον «Ἡ Χώρα τῶν ζώντων». Ἐν τῷ Σημειώματί μου δὲ ἐκείνῳ ἀνέφερον ὅτι τὴν γνώμην μου ταύτην θὰ τὴν ἀνέπτυσσον ἐν ἰδιαίτερά περὶ τῆς Μονῆς Μελέτῃ.

Ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως, χωρὶς τίποτε νέον νὰ προσθέτῃ, ἐκ τῶν προτέρων υἱοθετεῖ τὴν κοινῶς φερομένην πρόχειρὸν γνώμην ὅτι ἡ Ἐπωνυμία τῆς Μονῆς εἶναι ὅλως ἐξωτερικὴ, ὀφειλομένη δῆθεν εἰς τὴν τοπογραφίαν αὐτῆς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐν τῇ καταστρώσει τοῦ ὕλικου τὸ ὁποῖον ἠρανίσθη ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε περὶ τῆς Ἐπωνυμίας τῆς Μονῆς γραφέντων, περιελθὼν ἐπανειλημμένως εἰς δύσκολον θέσιν, εἰς ἀδιέξοδον, ὡς τοῦτο θέλει καταδείξῃ ἡ παροῦσα Μελέτη, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ συγχύσεις καὶ ἀντιφάσεις, εἰς τρόπον ὥστε ἐκ τοῦ ὕλικου αὐτοῦ νὰ ἀναβλύξῃ ἀθόρυμα ἢ ἀνατροπὴ τῆς θέσεώς του καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἐμῆς γνώμης.

α'.

Ὁ Ἰ. Καντακουζηνὸς ὀνομάζει τὴν Μονὴν **Μονὴ τῆς ἀχωρήτου Χώρας τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ προσαγορευομένης** [Γ', 172], ὡς τοῦτο ἀναφέρει καὶ ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως. Ἄλλ' ἢ Α. Σεβασμιότης, στενοχωρηθεῖσα ἀπὸ τὴν θαυμασίαν ταύτην μαρτυρίαν, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν Ἰωσήφ Βουεννίου τοῦ Στουδίτου, καταχωροῦντος : **Εἰς τὰ προαύλια τῆς τῶν ζώντων χώρας** [δ.λ.δ. τῆς Μονῆς], λέγει ἐν τῇ

ἀδιεξόδω της ὅτι, ὅταν ἔγραφον ὁ Καντακουζηνός, ὁ Φραντζῆς καὶ ὁ Βρυέννιος, ὑπῆρχον ἐν τῷ Ναῶ αἱ καὶ σήμερον σφζόμεναι, περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος κατασκευασθεῖσαι, ὠραῖαι ψηφιδωταὶ Εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης **Χώρα τῶν ζώντων** ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας **Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου**. Δέον νὰ παρατηρηθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐπιγραφή τῶν Εἰκόνων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπηρέασε τὴν παράδοσιν οὕτως ὥστε ἐξ αὐτῆς νὰ χρησιμοποιοῦσιν οἱ Συγγραφεῖς τὴν Ἑπωνυμίαν τῆς Μονῆς. Ἡ Εἰκονογραφία αὕτη ὀφείλεται, ὡς γνωστὸν, εἰς Θεόδωρον τὸν Μετοχίτην. Αὐτὸς εἰς τὰ αὐτοῦ Ποιήματα, ἅτινα ἔχουσιν, ὡς λέγει ὁ Τρευ, ὁ ἐκδώσας αὐτὰ ἐκ τοῦ Κώδικος Παρισίων 3359, κεφαλαιώδη σημασίαν διὰ τὴν Μονήν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων θέλει γίνῃ λόγος περαιτέρω, λέγει ὅτι ἡ Μονὴ ὠνομάζετο Χώρα ἀπὸ τὴν Θεοτόκον : **τὴνδε Μονήν, ἢ σέ' οὔνομα κεκλήατ' ἄριτιμον Χώρα** [Α. 1345]. Ὡστε ἡ Μονή, καθ' ἃ λέγει Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης, εἶχε τὸ ἐρίτιμον ὄνομα τῆς Θεοτόκου **Χώρα** καὶ πρὸ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ.

Ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως, ὁ ὁποῖος, ὡς φαίνεται, ἀγνοεῖ τὰ Ποιήματα ταῦτα, τὴν ἀθθεντικωτέραν πασῶν τῶν μαρτυριῶν, λέγει προσέτι : [Αἱ φράσεις «Μονὴ τῆς ἀχωρήτου χώρας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ» τοῦ Καντακουζηνοῦ. «Μονὴ τοῦ ζωοδότου ἢ προσαγορευομένη τῆς Χώρας» τοῦ Φραντζῆ, «τῶν ζώντων χώρα» τοῦ Βρυεντίου, «Χώρα τῶν ζώντων» τῆς μιᾶς Εἰκόνος καὶ «Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου» τῆς ἑτέρας, δὲν ἀναιροῦσι τὴν διὰ τοὺς προεκτεθέντας λόγους ὀνομασίαν τῆς Μονῆς «Μονὴ τῆς Χώρας». Διότι α' / ὁ Καντακουζηνὸς ἐν ἄλλῳ μέρει τῆς Ἱστορίας του (Β. 213) ἀναφέρει σχετικῶς πρὸς τὴν Ἑπωνυμίαν τῆς Μονῆς τὰ ἐξῆς : «Σαβᾶν δὲ... (κατεδίκασαν) ἐν ἑτέρῃ Μονῇ **τῆς Χώρας** προσαγορευομένη μένειν» β' / Ὁ Φραντζῆς λέγων «Μονὴ τοῦ Ζωοδότου ἢ καλουμένη τῆς Χώρας» διαστέλλει τὰς δύο ὀνομασίας κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι εἶχεν ἐπ' ὄψιν Μονὴν τοῦ Ζωοδότου Χριστοῦ τὴν ἐπονομαζομένην Μονὴν τῆς Χώρας γ' / Ὁ Βρυέννιος τιτλοφορεῖ τὸν λόγον ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναφέρεται ἡ προσηρηθεῖσα φράσις : «Λόγος εὐχαριστήριος εἰς τὴν Θεοτόκον, εἴρηται δὲ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ὁδηγῶν μετὰ τὴν ἐκ **τῆς χώρας** (τῆς Μονῆς τῆς Χώρας) τῆς εἰκόνος ταύτης (Ὁδηγητρίας) ἐπάνοδον»].

Κατὰ ταῦτα λέγει λοιπὸν ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως ὅτι αἱ ὡς ἄνω φράσεις δὲν ἀναιροῦσι τὴν ὀνομασίαν τῆς Μονῆς, ὅπως τὴν θέλει ἡ Α. Σεβασμιότης. Ὅσα ὅμως φέρει ὡς δικαιολογητικὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ τούτου, εἶναι ὅλα ἀναιρετικὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ του, κατὰ τρόπον λίαν προ-

Η ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΖΩΝΤΩΝ

φανῆ. Διότι καὶ ἡ ἐν Β. 213 φράσις τοῦ Καντακουζηνοῦ «ἐν ἑτέρᾳ Μονῇ τῇ Χώρα προσαγορευομένη» ὄχι μόνον δὲν δίδει βάσιν τινὰ εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τῆς Α. Σεβασμιότητος, ἀλλὰ καὶ ἀνατρέπει αὐτὸν κατὰ τὸν λόγον ὃν ἀναπτύσσω κατωτέρω ὑπὸ τὸ στοιχεῖον β'. Ἐπειτα ὁ Φραντζῆς δὲν διαστέλλει τὰς δύο ὀνομασίας, ἀλλὰ τὰς παραθέτει τὴν μίαν παρὰ τὴν ἄλλην μὲ τὴν μετοχὴν «ἡ καλουμένη». Ἡ λέξις μάλιστα «καλουμένη» εἶναι ἐπὶ πλέον ἐν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς γνώμης ἐπιχείρημα, διότι ποτὲ δὲν θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο, ἐὰν ἡ λέξις **Χώρα** δὲν ἦτο μὲ τὴν μεταφορικὴν τῆς ἔννοϊαν. Ποτὲ δηλονότι δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν : «Ἡ Ἐκκλησία ἡ καλουμένη τοῦ Γαλατᾶ», ἀλλὰ θὰ εἴπωμεν : «Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Γαλατᾶ». Ὅτι δὲ ὑπὸ τὸ γράμμα γ' ὡς ἄνω περὶ Βρυεννίου ἀναφέρει ἡ Α. Σεβασμιότης, δὲν λέγει τίποτε διὰ τὸ θέμα τῆς. Λέγονται μόνον λέξεις διὰ τὸ κεχηνὸς τοῦ ρυθμοῦ. Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος δὲν ἀναφέρει τὴν Μονὴν μόνον εἰς τὸν τίτλον τοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον, ὡς ἄνω, εὐχαριστηρίου αὐτοῦ Λόγου, ἀλλὰ καὶ εἰς δύο μέρη τοῦ σώματος τοῦ Λόγου, ὡς ἐξῆς : Τὸ ἐν : **καὶ εἰς τὰ προαύλια τῆς χώρας τῶν ζώντων** [Ἰωσήφ Βρυέννιος Ἐκδ. Εὐγ. Βουλγάρεως, Τόμ. Β' σελ. 406]. Εἶναι τὸ χωρίον τὸ ὁποῖον ἀναφέρει προηγουμένως ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως. Καὶ τὸ ἕτερον : **ἐκ τῆς τῶν ζώντων χώρας** [Αὐτόθι, σελ. 410].

β'.

Εἰς πλεῖστα μέρη ἡ ἐν λόγῳ Μονὴ ὀνομάζεται **ἡ Μονὴ Χώρα** καὶ ὄχι **Μονὴ Χώρας**, ἡ λέξις δηλαδὴ **χώρα** τίθεται ὁμοιοπλάτως τῇ λέξει **Μονῆ**, ὅπερ δὲν ἴσταιται, ἐὰν ἡ λέξις **Χώρα** ἀναφέρεται εἰς τὸν τόπον. Ὅπως λέγομεν συνήθως «ἡ Ἐκκλησία ἡ Παναγία», «ἡ Ἐκκλησία ὁ Χριστός», λέγεται **ἡ Μονὴ Χώρα**. Λοιπὸν λέγομεν : «ἡ Ἐκκλησία τῆς Παναγίας» ἢ «ἡ Ἐκκλησία ἡ Παναγία». Ἀλλὰ πάντοτε «ἡ Ἐκκλησία τοῦ Σταυροδρομίου», καὶ οὐδέποτε «ἡ Ἐκκλησία Σταυροδρομίου». Ἄς παραθέσωμεν μερικά.

«Ἐνθα ἐστὶ **Μονὴ Χώρα** ἐπονομαζομένη». [Συναξαριστῆς τῆς 4ης Σεπτεμβρίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Βαβύλα τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ].

«Πρὶν ποῖ... μονὰ μάλα τ' ἀγαλεῆς περίφαντος
οὔνομα **Χώρα**, μετὰ πάντεσσιν ἀγαθοῖς **Χώρα**».

[Ἐπίγραμμα ἐν τῇ Μονῇ. Σμίθ.].

Ὁ Καντακουζηνὸς γράφει : «... ἐν ἑτέρᾳ Μονῇ **τῇ Χώρα** καλουμένη». [Β. 213].

γ'.

Ἡ βάπτισις τῆς Μονῆς εἶναι ὑπερόχως ἐμπνευσμένη. Πλησίον τῆς Μονῆς τῆς Κεχαριτωμένης, πλησίον τῆς Μονῆς τῆς Παναχράντου, πλησίον τῆς Μονῆς τῆς Παμμακαρίστου, πλησίον τῆς Μονῆς Κοσμοσωτείρας, πλησίον τῆς Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος, πλησίον τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, πλησίον τῆς Μονῆς τοῦ Φιλανθρώπου, ἔχομεν καὶ τὴν Μονὴν τῆς Χώρας τῶν Ζώντων καὶ τῆς Χώρας τοῦ Ἀχωρήτου. Ἡ Μονὴ τῆς Χώρας δὲν ἔχει τὴν Ἐπωνυμίαν ἔξωθεν, ἀλλ' ἔσωθεν, ἀπὸ τὴν ὑπάτην Θεολογίαν, ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμην ταύτην τῶν Ἐπιστημῶν.

δ'.

Τὴν Ἐπωνυμίαν τῆς Θεοτόκου ὡς Χώρας δύναται νὰ ἴδῃ τις πολλαχοῦ τῆς ἡμετέρας Ἑμνολογίας, ὅπου ἡ Θεοτόκος ὀνομάζεται Χώρα.

Χώρα ἀγεώργητος. 2,311. Εὐχαΐτων Ἰωάννης ὁ Μαυρόπουλος. Πεντηκ. Κυρ. Σαμ. Καν. φδ. ε', τροπ. στ', Ἰωσήφ Στουδίτης.

Χώρα ἀγεώργητος, ἡ τεκοῦσα γεωργόν. 41,294. Εὐχαΐτων.

Χώρα ἀγεώργητος καὶ λίαν εὐφορώτατος, σιάχυν τὸν θεῖον ὑπερφυῶς βλαστήσασα. 63,162. Θηκαρᾶς Μοναχὸς Ἰωάννης.

Χώρα ἀνήροτος, ἡ βλαστήσασα χαράν. 45,65. Εὐχαΐτων.

Χώρα ἄσπορος καὶ ἀπότιστος, ἐξ ἧς ἐξήνθησε ράβδος καὶ ἄνθος Χριστός. Κανὼν Τιμοθέου Προύσης, φδ. θ'. Θεοτοκίον.

Χώρα ἄσπορος, ἡ βλαστήσασα σιάχυν ζωοπάροχον. 125,199. Μάρκος Εὐγενικός.

Χώρα ἡ ἐκφύσασα τὸν σιάχυν τῆς ζωῆς ἀσπόρος καὶ ἀκηράτως ἀναβλαστήσασα. 2,51. Εὐχαΐτων.

Χώρα εὐκαρπος. 95,79. Θηκαρᾶς.

Χώρα εὐκαρπος, τὸν χρυσοῦν τεκοῦσα καὶ θεῖον σιάχυν. 136,87. Θηκαρᾶς.

Χώρα εὐκαρπος, σιάχυν θεῖον ἐκβλαστήσασα, τὸν τρέφοντα τὰ σύμπαντα. 22,100. Θηκαρᾶς.

Χώρα θεία τοῦ ἀπροσίτου φωτός. 23,159. Θηκαρᾶς.

Χώρα Θεοῦ τοῦ ἀχωρήτου. Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ Ἀκαθ. Ο.

Χώρα πολύφορος, θρεψαμένη τὸν ἄσταχυν. 215,49. Θηκαρᾶς.

Χώρα χαρᾶς. 274,211. Εὐχαΐτων.

Χώρα φωτοφόρος. Κανὼν Ἀρχαγγέλων, φδ. η', Θεοτοκίον. Νεόφυτος.

Χώρα ἀνόδευτος ἄσπορος. Κοντάκιον Γενεθλίων Προδρόμου. Ρω-

μανὸς ὁ Μελωδός. (Ἴδε Μητροπολίτου Λεοντοπόλεως Σωφρονίου «Ἡ Θεοτόκος ἐν τῇ Ἑμνογραφίᾳ» σελ. 85 καὶ 86, ἐν Παρισίοις 1930).

ε'.

Ἡ μεταφορὰ **Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου** εἶναι ἀπαύγασμα τῆς Χριστολογίας ὡς πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν λόγῳ τῆς αἰρέσεως τοῦ Νεστορίου, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, ἠθέλησε τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου Χριστοτόκον καὶ οὐχὶ Θεοτόκον, γεννήσασαν δηλονότι ἄνθρωπον καὶ οὐχὶ Θεόν. Ἐναντίον τῆς τοιαύτης βλασφημίας ἐξηγέρθη ἡ Ἐκκλησία, καὶ μετ' αὐτῆς ὁ Ὁρθόδοξος Κόσμος. Ὅτι ἡ Παρθένος ἐγέννησε τὸν Θεόν, ὅτι ἐχώρησεν ἐν γαστρὶ Ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον δὲν χωροῦσιν οἱ Οὐρανοί, ὅτι ἐγένετο **Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου**, εἰς τοὺς μετὰ τὸν Νεστόριον χρόνους, καὶ δὴ κατὰ τὸν ε' καὶ στ' αἰῶνα, εἶναι ἄριστος πνευματικῆς ζωῆς, καὶ βάσις τῆς Πίστεως ἡμῶν. Διὰ τοῦτο ἡ πηγὴ πρὸς τοιαύτην ἐμπνευσιν διὰ μίαν τόσον ὠραίαν καὶ ὑποβλητικὴν Ἐπωνυμίαν μιᾶς Μονῆς, μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν Θεοτόκον, ἦτο ζωντανὴ ἐν τῷ μεγάλῳ σχετικῷ ἐνδιαφέροντι τοῦ Μεσαίωτος, ὡς πίδαξ τοῦ ὁποίου τὰ νάματα ἀνέβρουν τόσον ἄφθονα. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Πόλις ἀπ' ἀρχῆς ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν προστασίαν τῆς Θεοτόκου, καὶ διὰ τοῦτο τὸ περὶ αὐτῆς ἐνδιαφέρον ἐνταῦθα εὑρίσκει τὸ καλύτερον καὶ γονιμώτερον ἔδαφος.

στ'.

Ἰδιαιτέρως περὶ τῆς Εἰκονογραφίας τῆς Θεομήτορος προκειμένου, ὁ ἀείμνηστος καὶ σοφὸς Καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς Π. Κομνηνὸς ἐν τῷ λιθογραφημένῳ κειμένῳ τῆς Χριστιανικῆς αὐτοῦ Ἀρχαιολογίας γράφει τὰ ἐξῆς : «Ἡ διαμόρφωσις τοῦ καθαρῶς Βυζαντινοῦ τύπου τῆς ἀπεικονίσεως τῆς Θεομήτορος ἀνάγεται εἰς τὸν ε' καὶ στ' αἰῶνα. Εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ τύπου τούτου συνετέλεσε τὸ γενικῶς ἐν τῇ Χριστιανικῇ Τέχνῃ ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου διαπνέον πνεῦμα, συνετέλεσε δ' ὅμως οὐ μικρὸν καὶ ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀναφανείς Νεστοριασμός, ἡ καταπολέμησις τοῦ ὁποίου ἀνύψωσε τὴν προσκύνησιν τῆς Θεομήτορος. Ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου **Ναοὶ ἰδρύονται πρὸς τιμὴν αὐτῆς συχνότερον**, αἱ εἰκόνες δ' αὐτῆς ἀρχίζουσι νὰ λαμβάνωσι μονιμώτερον τύπον, διότι αὐταὶ δὲν θεωροῦνται πλέον συνήθη προϊόντα τῆς Τέχνης, ἀλλ' ἐκφράζουσι διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ὑπό-

κινείται εἰς τὴν ἐξέλεγχιν αὐτῆς, περιορίζουσιν, ὡς εἰκός, τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τεχνίτου». (Σελ. 91).

Καὶ περαιτέρω : « Ἄλλὰ καὶ τὸ *θρησκευτικὸν πνεῦμα*, ὅπερ ἀπαιτεῖ τὴν ἐπί τε τοῦ προσώπου καὶ τῶν λοιπῶν παραστάσεων ἀποτίπωσιν τοῦ μεγαλείου, τὴν ἔμπνευσιν δι' αὐτῶν σεβασμοῦ, *τὴν ἀκρίβειαν ἐν τῇ δι' αὐτῶν ἐκφραζομένην θεολογικῇ ἰδέᾳ*, ἐπιτίθησι ζωηρὰν τὴν σφραγίδα αὐτοῦ ». (Σελ. 118).

ζ'.

Ἐνδιατρίβει ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως *χώρα* ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὲν ἐνδιαφέρεται διόλου διὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς μεταφορικὴν χρῆσιν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ζωῇ, ἐξ ἧς προῆλθε καὶ ἡ ἐν λόγῳ Μονῇ. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν χρῆσιν τῆς λέξεως περιορισθεῖς, παρουσίασεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν στενωτέραν τῆς ἔννοιαν: Παρασιωπᾷ ὅτι *χώρα* λέγεται καὶ ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ, ἐν ἣ ὑπάρχουσι καὶ πλεῖστοι πόλεις, καὶ ὅτι πολλάκις ἡ λέξις *χώρα* τίθεται ἀντὶ τῆς λέξεως *πόλις*. Ἐνίοτε δὲ ἡ λέξις *χώρα* σημαίνει ἀπλῶς περιοχὴν, χῶρον. Μεταξὺ ἀπειρῶν παραδειγμάτων ἰδοῦ τινα : « Δαρεῖος ἄρχε χώρας » (Αἰσχ. Πέρσ. 842). « Βασιλεύοντι χώρας » (Πλατ. πολιτ. 259). « Ἐπὶ χώρας εἶναι » = ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν τῇ πατρίδι, ἐν τῇ πόλει (Ξεν. Κύρ. 7,5,68). « Ἡ χώρα ἡμῶν ». « Αἱ Κάτω Χῶραι ». « Αἱ Σλαυκαὶ Χῶραι ».

Πλὴν δὲν πρόκειται νὰ ἐξετασθῇ αὐτοτελῶς ποία εἶναι ἡ ἔννοια τὴν ὁποίαν ἔχει κοινῶς ἡ λέξις *χώρα*, ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι ἐὰν ἡ Ἐπωνυμία τῆς Μονῆς ἔχη σχέσιν μὲ τὴν Τοπογραφίαν ἢ μὲ ὅν ἀνέπτυξα σπουδαῖον ἔσωτερικὸν λόγον. Ὁ Χειρόγραφος Κώδιξ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ὡς ἐξῆς ὀρίζει τὴν τοποθεσίαν τῆς Μονῆς, κατὰ τὸν γνωστὸν Βυζαντιολόγον Μανουὴλ Γεδεῶν (Βυζαντινὸν Ἐορτολόγιον, σελ. 229) : « Θεόδωρος ὁ μοναχός, ὃν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν στενόν τινα συγγενῆ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐκ τῆς συζύγου, παρακληθεῖς νὰ μείνῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει, περιῆλθε ζητῶν τόπον κατάλληλον πρὸς ἴδρυσιν Μονῆς, καὶ εὔρε τὸν « τοῦ ἰλλουστρίου Χαρισίου, οὗτινος ἐκ τῆς ἔπωνύμου τοῦ τόπου καὶ ἡ Θεοδοσιακὴ πόρτα τοῦ τείχους μέχρι τῆς σήμερον τῷ ὀνόματι τοῦ Χαρισίου ἐπωνομάζεται ». Ὁ λόφος — διότι οὗτος ἦν ὁ προτιμηθεὶς τόπος — χρῶμαι ταῖς αὐταῖς σχεδὸν λέξεσιν — ἦν μικρὸς καὶ ναπώδης, ἔχων ὕδωρ πότιμον, γλυκὺ, ἀναδιδόμενον ἐκ τῆς γῆς, εἶχε δὲ « καὶ κελλίον μικρὸν σὺν βραχυτάτῃ ἐκκλησίᾳ », πρὸς τὸ τέρμα δὲ τοῦ λόφου χώραν, ἀφ' ἧς ἄρχεται κατωφερῆς λεωφόρος « ἀπὸ κορυφῆς τοῦ

Θεοδοσιακοῦ χερσαίου τείχους ἐπὶ τὸ κατώμαλον καὶ πρὸς τῆς κοιλάδος καταβαίνουσα μέχρι θαλάσσης ».

Κατὰ ταῦτα ὁ τόπος τῆς Μονῆς ὀρίζεται σαφῶς, εἶναι δὲ οὗτος ὁ τοῦ ἰλλουστρίου Χαρισίου ἢ Μονῆ εἶναι ἐκτισμένη ἐν αὐτῷ ἐπὶ λόφου, ὁ ὁποῖος πρὸς τὸ τέρμα αὐτοῦ εἶχε χώραν (=περιοχὴν). Οὐχὶ ὀρθῶς λοιπὸν ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως χρησιμοποιοῦν τὴν τελευταίαν ταύτην λέξιν λέγει αὐθαιρέτως ὅτι ὁ τόπος, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ἡ Μονῆ ὀνομάζετο Χώρα. Αὐθαιρέτως καὶ οὐχὶ ὀρθῶς διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους : α') τὸ ρῆμα τῆς φράσεως εἶναι *εἶχε* β') ὁ λόφος εἶχε χώραν εἰς τὸ τέρμα του καὶ γ') ὁ τόπος, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ἡ Μονῆ, ὀνομάζετο *τοῦ ἰλλουστρίου Χαρισίου*. Ἡ ὀνομασία δὲ αὕτη ἦτο τόσο ἰσχυρά, ὥστε καὶ ἡ εἰς ἀπόστασιν τινα εὑρισκομένη θεοδοσιανὴ πύλη ἐξ αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐπικληθεῖσα πύλη τοῦ Χαρισίου. Ἄν δὲ ἡ Μονῆ εἶχε τοπογραφικὴν τὴν Ἐπωνυμίαν, κατὰ μείζονα λόγον, ὡς εὑρισκομένη ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου, τοῦ ὀνομαζομένου *τοῦ Χαρισίου*, θὰ ἐπωνυμεῖτο ἐξ αὐτοῦ.

Εἶναι πάντῃ ἀπορίας ἄξιον, πῶς ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως, ἀκατανοήτως ὄλως, ἀντλεῖ ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐντριβεστάτου καὶ χαλκεντέρου κ. Μ. Γεδεῶν προσαγομένης καὶ ἀναλυομένης Βιογραφίας Θεοδώρου τοῦ ἀρχαιότερου Κτίτορος τῆς Μονῆς τῆς Χώρας τὴν μὴ ὑπάρχουσαν πληροφορίαν ὅτι ὁ χῶρος ἐν τῷ ὀποίῳ ἐκτίσθη ἡ Μονῆ ὀνομάζετο Χώρα, ἀφοῦ ὁ κ. Μ. Γεδεῶν οὐδαμοῦ ἀναφέρει τοιοῦτό τι, τοῦναντίον μάλιστα, συγκεφαλαίων τὴν ἐκ τοῦ Παντοκρατορινοῦ ΙΓ' Κώδικος ἐξονομασθεῖσαν Βιογραφίαν, ἐπάγεται ἐπὶ λέξει τὰ ἐξῆς : « *Εὐχαρίστως δ' ἀπὸ τῆς βιογραφίας ἀναμανθά- νομεν ὅτι ὁ περὶ τὴν Μονὴν τόπος ἐκαλεῖτο τὰ Χαρισίου (ἐξ οὗ καὶ ἡ τοῦ Ἐδιωρέκαπι πύλη, κατὰ τὸν Dr Mordtmann) ὡν κτῆμα τοῦ Χαρισίου· ὅτι πρότερον ἐμόναζε μοναχός τις αὐτόθι, ἢ τοῦλάχιστον ὁ διακονῶν ἐν τῷ τῶν Χαρισίου μικρῷ ναῖσκῳ· ὅτι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' ἐθεμελιώθη τῷ 530 ἡ Μονῆ, καταπεσοῦσα δ' ὑπὸ σεισμοῦ μετὰ μίαν ὄλην γενεάν (557) ἀνηγέρθη φιλοκάλως ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου, βοηθοῦντος τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν ταῖς δαπάναις· ὅτι δύο παρεκκλήσια εἶχε τότε, τὸ τοῦ Ἁγίου Ἀνθίμου, Ἐπισκόπου Νικομηδείας καὶ τὸ τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, ἐνῶ ὁ καθολικὸς Ναὸς ἦν ἀνεγερθεὶς ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεομήτορος· ὅτι ἡ Μονῆ ἦν ξενὸν τῶν ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐρχομένων μοναχῶν· ὅτι παρ' αὐτῇ ἦν ἄσυλον τῶν τὰς ὄψεις πεπηρωμένων· καὶ ὅτι πρῶτος μὲν μοναχός ἡγούμενος ἦν ὁ Θεόδωρος, οἰκονόμος δὲ ὁ Τιμόθεος, καὶ δεύτερος ἡγούμενος, μετὰ τὸν τοῦ Θεοδώρου θάνατον, τῷ 568, ἐγένετο ὁ Θεόπλαστος. Ἐπειδὴ δ' οὐδὲν τῶν ἐν τῇ βιογραφίᾳ λεγομένων ἀντίκειται πρὸς τὴν Ἱστορίαν*

» ἐν γένει, πρέπει δὲ νὰ μὴ λάβωμεν ὑπὸ ὄψιν οὐδέποτε τὰ γραφόμενα
 » μεγαλορρημονέστερον ὑπὸ συναξαριστῶν περὶ γένους καὶ καταγωγῆς καὶ
 » μαθήσεως καὶ σοφίας τῶν βιογραφουμένων, φρονῶ καλὸν ἔργον νὰ κα-
 » ταστῶσι ταῦτα πάντα γνώριμα τοῖς εἰς τὴν βυζαντινὴν Ἱστορίαν καὶ Το-
 » πογραφίαν ἀσχολουμένοις, καὶ ταῦτα νομίζω ἰκανά, ἕως ἂν εὐρεθῶσι
 » πλείονα». [Γεδεῶν, Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον, σελ. 230,231].

Ὅσα δὲ ἀναφέρουσιν ὁ Γ. Κωδινὸς καὶ τινες ἄλλοι νεώτεροι, ἀπο-
 τελοῦσι τὴν πρόχειρον περὶ τῆς Ἑπωνυμίας τῆς Μονῆς γνώμην, τὸ ἀτε-
 λές καὶ ἐσφαλμένον τῆς ὁποίας ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν δι' αὐτοὺς
 σπουδαιοτάτων στοιχείων. Ἄφ' ἑνὸς μὲν τὰ περίπυστα Μωσαϊκὰ μετὰ
 τῶν ἀποκαλυπτικῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν μέχρι τοῦ 1876 ἦσαν κεκαλυμ-
 μένα μὲ ἀσβεστοκονίαμα. Ἐπειτα οἱ πλείστοι τῶν ἀσχοληθέντων δὲν εἶχον
 εἰδικὴν θεολογικὴν μόρφωσιν, δὲν ἐγνώριζον τὸ βάθος τῆς ἡμετέρας Θεο-
 λογίας, ὡς ὁ Κωδινὸς καὶ οἱ νεώτεροι ξένοι. Ὁ Κωδινὸς μάλιστα, εἰς
 τὸν ὁποῖον στηρίζεται ἡ πρόχειρος γνώμη, ἦτο τόσο ἀδιάφορος καὶ
 ἐπιπόλαιος ὥστε φέρων τὸν τίτλον **Κουροπαλάτης** ἠγγόει τὴν σημα-
 σίαν τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦτο, τὸ τόσο περιλάλητον εἰς τὴν
 Βυζαντινὴν Αὐλήν. (Ἴδε «Θεολογία», Τόμ. Ε', σελ. 350). Ὅταν δέ
 τις δὲν αἰσθάνεται τι, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ ἐννοήσῃ. Θὰ εἴπῃ,
 ὅπως εἶπεν, ὁ Van Millingen, τὸν ὁποῖον λαμβάνει ὡς ἔρεισμα ὁ
 Ἅγιος Ἡλιουπόλεως: Ἡ Μυστικὴ ἔννοια «ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τῆς φαν-
 τασίας καὶ τοῦ αἰσθήματος». Χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ ὅμως λέγει μίαν με-
 γάλην ἀλήθειαν, ὅτι ἡ ἰδρυσὶς Μονῶν, Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν τοιούτων, ἡ
 ὀνομασία των καὶ ὅ,τι ἄλλο σχετικὸν εἶναι ἔμπνευσις τοῦ αἰσθήματος
 καὶ τῆς ψυχῆς. Μάλιστα τὰ τοιαῦτα δὲν εἶναι ζητήματα τοῦ ψυχροῦ ὑπο-
 λογισμοῦ, ἀλλ' ἔχουν τὸν λόγον των εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ψυχῆς. Ὁ Πα-
 σκάλ λέγει κάπου τὸ ἀθάνατον ἐκεῖνο ὅτι καὶ ἡ καρδιά ἔχει τὸν λόγον
 τῆς, τὸν ὁποῖον ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ.

Καὶ δι' ὧν προσπαθεῖ ὁ Van Millingen νὰ ἀντικρούσῃ τοὺς ὑπο-
 στηρικτὰς τῆς ἠθικῆς μυστικῆς ἐννοίας τοῦ ὄρου «Χώρα», καὶ δι' ἐκεῖ-
 νου τὸ ἔποσον παρετήρησεν ὁ Πασπάτης (σ. 326) «ἡ Ἑπωνυμία τῆς Μο-
 νῆς ταύτης ἀπεπλάνησε πολλοὺς συγγραφεῖς, ἡμετέρους καὶ ἄλλοδαποὺς»,
 καὶ «πολλοὶ ἐκ τῶν ἰδίων Βυζαντινῶν ἠγγόουν τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς
 Ἑπωνυμίας τῆς Μονῆς ταύτης», προκύπτει ὅτι ἀνέκαθεν ὑπῆρχεν ἀντίρ-
 ρησίς τις, ἔστω ἀσαφής καὶ συγκεχυμένη.

Ἱστορικῶς δὲ ἡ Μονὴ ἰδρύθη τὸν στ' αἰῶνα ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ καὶ πρῶ-
 τος Κτίτωρ καὶ Ἰδρυτὴς ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται Θεόδωρος ὁ συγγενὴς τῆς
 Αὐτοκρατορίας Θεοδώρας. (Τοῦτο κηρύττουσιν ὁ ἐν τῷ Χειρογράφῳ τῆς Μο-

νῆς Παντοκράτορος Βιογράφος τοῦ πρώτου Κτίτορος Θεοδώρου, Νικηφό-
 ρος ὁ Γρηγοράς, ὅστις (Γεδεῶν, Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον, σελ. 227), λέγει
 ὅτι ἡ Μονὴ εἶναι κτίσμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἄλλοι). Ἰδρύθη δὲ ἡ
 Μονὴ ἐντὸς τῶν Τειχῶν, ἀφοῦ ἰδρύθη τὸν στ' αἰῶνα, τὸ δὲ θεοδοσια-
 νὸν Τεῖχος ἐγένετο τὸν δ' αἰῶνα. Τὸ λεχθὲν μεταγενεστέρως ὅτι ὁ Ἰου-
 στινιανὸς δὲν ἔκτισεν, ἀλλ' ἀνεκαίνισε τὴν Μονὴν τῆς Χώρας εἶναι εἰκα-
 σία ἱστορικῶς ἀστήρικτος, χρησιμοποιοθεῖσα πρὸς ἔξοδον ἀπὸ τῆς ἀδιε-
 ξόδου ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐνόμιζον ὅτι ἡ Ἑπωνυμία τῆς Μονῆς ἔχει τοπο-
 γραφικὸν λόγον, καὶ παραληφθεῖσα ἀπὸ τὸ Συναξάριον τῆς 4 Σεπτεμ-
 βρίου. Καὶ ἂν ἀκόμη ἡ Μονὴ εὐρίσκετο ποτε ἔξω τῶν Τειχῶν, δὲν ση-
 μαίνει ὅτι ἐκ τούτου ὀνομάσθη Μονὴ τῆς Χώρας, διότι ἔξω τῶν Τει-
 χῶν ὑπῆρχον πολλαὶ Μοναὶ χωρὶς νὰ ὀνομασθῶσι Μοναὶ τῆς Χώρας.

η'.

Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης, ὁ τελευταῖος Κτίτωρ τῆς Μονῆς, ὁ ὁποῖος
 κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιδ' αἰῶνος τὴν ἀνεκαίνισε, τὴν ἐξύψωσε καὶ ἐγκατε-
 θίωσε εἰς αὐτὴν, ἐρμηνεύει τὴν Ἑπωνυμίαν τῆς Μονῆς, λέγων εἰς τὰ
 δι' αὐτὴν Ποιήματά του:

«Σοὶ τε φέρων τέμενος μονὰν ἀνθέμαν αὐτὸς τήνδε,
Χώραν ἐπὶ **σέο** κικλήσκων, χώρ' ἀχωρήτου
 σεμνὸν ἀθανάτοιο θεοῦ θεοπρεπὲς ἱερόν. (B. 157).

(Καὶ εἰς Ἑσέ, λέγει, τὴν Θεοτόκον, ἀνέθεσα τὴν Μονὴν ταύτην ὀνο-
 μάζων αὐτὴν Χώραν ἀπὸ Σέ, ὡς χώρα, ἡ ὁποία εἶσαι σεμνὸν καὶ θεο-
 πρεπὲς ἱερόν τοῦ ἀχωρήτου ἀθανάτου Θεοῦ). Καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον,
 μετὰ τὴν ἐπανίδρυσιν, ποιεῖται τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἀφιερώσεως τῆς Μο-
 νῆς ὁ Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης, ὅπως τὴν ἀφιερώνει καὶ εἰς τὸν Χριστόν,
 τὴν **Χώραν τῶν ζώντων**. Τὸ πρὶν ἡ Μονὴ ἦτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεο-
 τόκου ἀφιερωμένη. Ὁ ἐν τῷ Χειρογράφῳ Κώδικι τῆς Μονῆς τοῦ Παν-
 τοκράτορος Βιογράφος Θεοδώρου τοῦ πρώτου Ἰδρυτοῦ τῆς Μονῆς, συγ-
 γενοῦς τῆς Αὐτοκρατορίας Θεοδώρας, λέγει ὅτι ὁ Καθολικὸς Νὰς τῆς
 Μονῆς ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου. Ἡ ἀφιέρωσις τῆς Μονῆς ὑπὸ
 τοῦ Μετοχίτου εἶς τε τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν Χριστόν ἐξηγεῖ τὴν ἐν τῷ
 Ναῷ αὐτῆς ὑπαρξίν τῶν δύο παραλλήλων κύκλων τῆς Εἰκονογραφίας,
 ὧν ὁ εἷς εἶναι εἰλημμένος ἐκ τοῦ βίου τοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ ἕτερος ἐκ τῆς
 ζωῆς τῆς Παρθένου.

Εἰς τὴν διευκρίνισιν, εἰς τὴν ἐρμηνείαν, τοῦ ὄρου **Χώρα** οὐδεὶς
 δύναται νὰ ὀμιλήσῃ ἀθθεντικώτερον τοῦ σοφοῦ καὶ τόσο ἐνδιαφερόμεντος
 καὶ τόσο συνδεθέντος μὲ τὴν Μονὴν ταύτην Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου.

Ὅτι δὲ ἡ Μονὴ καὶ πρὸ τοῦ Μετοχίτου ὠνομάζετο **Χώρα** ἀπὸ αὐτὴν τὴν Θεοτόκον **τὴν Χώραν τοῦ ἀχωρήτου Θεοῦ**, ὁ αὐτὸς Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης σαφέστερον ὁμιλεῖ εἰς ἄλλο μέρος τῶν Ποιημάτων του, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Θεοτόκον :

Τήνδε Μονάν, ἧ σέ' οὔνομα **κεκλήατ'** ἀρίτιμον
Χώρ'. ἀτὰρ οὕτωσί πως, ὧ σύγε, **Χώρ'** εὐμηκες
ἀχωρήτου Παμβασιλῆος ἱερὸν βασιλείον
ἄγνότατον περικαλλές (Α. 1345).

(Αὐτὴν τὴν Μονήν, ἡ ὁποία ὠνομάζετο τὸ πάλαι [**κεκλήατο** εἶναι ὑπερσυντελικός. Τὸ ε τῆς ἀυξήσεως εἰς τοὺς Ποιητὰς ἐνίοτε ἐκπίπτει] μὲ τὸ ἰδικόν σου τὸ πολὺ τιμημένον ὄνομα, ὧ χώρα μεγάλη, περικαλλές καὶ ἄγνότατον ἱερὸν βασιλείον τοῦ ἀχωρήτου Παμβασιλέως).

θ'.

Ὁ σοφὸς Βυζαντιολόγος Ἄ. Παπαδόπουλος ὁ Κεραμεὺς εἰς τὰ Ἀνέκδοτα Ἑλληνικά... συλλεγένητα ἐκ τῶν ἐν τῇ Μαυρογορδατείῳ Βιβλιοθήκῃ ἀναγραφομένων χειρογράφων ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1884, σελ. 50, παραθέτων τὰς λέξεις Φιλοθέου τοῦ Σηλυβρίας, ἐν αἷς ἡ Χώρα ὠνόμασται **ἡ Μονὴ τῆς Χώρας τῶν ζώντων**, φρονεῖ [ὁ Κεραμεὺς] ὅτι ἡ Μονὴ μόνον **κατ' ἐπιτομήν** ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ ὠνομάζετο **Χώρα**, ἐπισήμως δὲ ὠνομάζετο «**ἡ Χώρα τῶν ζώντων**» ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ψαλμοῦ 114,9 «**Εὐαρεστήσω ἐνώπιον Κυρίου ἐν χώρᾳ ζώντων**». Τὴν ἄποψιν τοῦ Ἄθ. Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως συμμερίζεται καὶ ὁ Μ. Τρεν ἐν τῷ Συγγράμματι αὐτοῦ : *Maximi monachi Planudis epistolae, Vra-tislaviae, 1890*, σελ. 247.

ι'.

Θεοδώρα Ραουλαῖνη Κατακουζηνὴ ἡ Παλαιολογίνα εἰς τὸν βίον Θεοφάνου τοῦ Ὁμολογητοῦ (Ἄ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμητικῆς Σταχυολογίας 1897, IV, σ. 219) γράφει : «τὸν περικαλλῆ τῆς Θεοτόκου σηκόν, **τὸν Χώραν ἀύχοῦντα τὴν κλήσιν**. Λέγει δηλαδὴ ὅτι ὁ περικαλλῆς σηκός (ὁ Ναός, ἡ Μονὴ) τῆς Θεοτόκου ἐνεκαυχᾶτο, ἐσεμνύετο, ὀνομαζόμενος Χώρα. Δὲν θὰ ἐσεμνύετο βεβαίως, διὰ τὴν ὀνομασίαν, ἐὰν ἡ ἐπωνυμία **Χώρα** προήρχετο ἀπὸ τυχαῖον ἐξωτερικὸν λόγον. Ἐσεμνύετο διὰ τὸ ὑψηλὸν ἐσωτερικὸν θεολογικὸν περιεχόμενον τῆς λέξεως **Χώρα**.

**

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἐπιχειρήματά μου. Ἐφόσον δὲ εἰς τὸ ἐν τῷ Φύλλῳ τῆς *Ὁρθοδοξίας* τοῦ Ὀκτωβρίου Σημείωμά μου ἐκεῖνο ἀνέφερον ὅτι τὴν ἐν αὐτῷ γνώμην μου θὰ ἀνέπτυσσον ἐν ἰδιαιτέρῳ προσεχεῖ περὶ τῆς Μονῆς Μελέτη, ὧφειλεν ὁ Ἅγιος Ἡλιουπόλεως ὅπως, πρὸ πάσης ἀποπειρας πρὸς ἀναίρεσιν, ἀναμείνη τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιχειρημάτων μου. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἄλλοτε ἡ Α. Σεβασμιότης ἔδειξεν ἀνυπομονησίαν καὶ σπουδήν, ὅποτε εἰς φιλολογικὴν συζήτησιν ἐν κύκλῳ, σπεύδουσα, εἶχε τοποθετήσῃ τὸ περίφημον ἀπὸ τε Ἱστορίας, Τέχνης καὶ σημασίας, Παρεκκλήσιον τοῦ Μιχαὴλ Ταρχανιώτου, ὅπερ ἀψησόλησεν ὀλόκληρον κόσμον Ἐπιστημόνων, ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς καὶ γνωστοτάτης Μονῆς τῆς Παμμακαρίστου εἰς τὴν Μονὴν τῆς Χώρας.

Φανάριον.

20 Δεκεμβρίου 1939.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

SIEMENS

Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ὁρθοδοξίας»

Τύποις «Φαζίλε» Τάσσου Βακαλοπούλου

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a signature or a line of a letter.